SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2016/1628 seoses vesiniku lisamisega mootoritüübi või -tüüpkonna katsetamisel kasutatavate etalonkütuste hulka

1. Sissejuhatus

Euroopa Komisjon (edaspidi komisjon) esitas 1. oktoobril 2026 määruse ettepaneku[1], millega muudetakse määrust (EL) 2016/1628[2] seoses vesiniku lisamisega mootori tüübi või mootoritüüpkonna katsetamisel kasutatavate etalonkütuste hulka. Ettepaneku eesmärk on kõrvaldada kehtiva õigusraamistiku lünk, lisades vesiniku väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate (*inglise keeles non-road mobile machinery*, edaspidi NRMM) mootorite katsetamisel kasutatavate etalonkütuste hulka ning viies Euroopa Liidu (EL) nõuded kooskõlla ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (*United Nations Economic Commission for Europe* edaspidi UNECE) standarditega. Sellega tahetakse soodustada vesinikutehnoloogiate arendamist ja turuletoomist, toetada CO_2-heite ja fossiilkütusesõltuvuse vähendamist ning energiajulgeoleku suurendamist. Ühtlasi aitab algatus edendada innovatsiooni ja tugevdada ELi tootjate rahvusvahelist konkurentsivõimet.

Etalonkütus on kindlaksmääratud omadustega standardkütus, mida kasutatakse mootori ametlikul katsetamisel ja tüübikinnitamisel. Kuigi UNECE raamistikus[3] on vesinik NRMM-mootorite etalonkütusena juba tunnustatud, ei ole seda kehtivas ELi määruses etalonkütuste loetellu lisatud. Muudatus loob õigusliku eelduse vesinikul töötavate mootorite katsetamiseks ja tüübikinnitamiseks kogu ELis ühtsetel ja võrreldavatel alustel ning asjaomaste delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide edasiseks kohandamiseks.

Ettepanek on kooskõlas ELi vesinikustrateegia[4], puhta tööstuse kokkuleppe ja ELi kliimamäärusega, toetades vesinikutehnoloogiate kasutuselevõttu ning kliimaneutraalsuse saavutamist 2050. aastaks.

Läbirääkimiste käigus on Madalmaad teinud ettepaneku lisada NRMM-mootorite etalonkütuste hulka lisaks vesinikule ka metanool, et suurendada investeerimiskindlust ja toetada taastuvmetanooli kasutuselevõttu eelkõige siseveelaevanduses. Samuti soovitakse anda komisjonile viieks aastaks volitus kehtestada delegeeritud õigusaktidega metanoolimootorite seni reguleerimata saasteainete heite piirnormid, kui katseprojektidest on saadud piisavalt andmeid. Metanooli lisamine loetellu ei võimaldaks veel iseenesest mootorite tüübikinnitust, kuid looks eelduse vajaliku õigusraamistiku edasiarendamiseks. Eesti saab jääda ettepaneku osas neutraalseks ja paindlikuks, toetades laiemat alternatiivsete rohekütuste kasutuselevõttu soodustavaid algatusi.

2. Ettepaneku õiguslik alus

Ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114, mis käsitleb siseturu rajamiseks ja toimimiseks vajalikke ühtlustamismeetmeid.

3. Koostajad

Seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi Teede- ja raudteeosakonna peaspetsialist Martin Rumm (martin.rumm@kliimaministeerium.ee), veondus- ja liiklusvaldkonna juht Margus Tähepõld (margus.tahepold@kliimaministeerium.ee) ja välissuhete osakonna nõunik Viktoria

[1] Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52026PC0523
[2] Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32016R1628
[3] Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:42014X0322(01)
[4] Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0301

Sitnik (viktoria.sitnik@kliimaministeerium.ee). Valdkonna eest vastutab liikuvuse asekantsler Sander Salmu (sander.salmu@kliimaministeerium.ee).

4. Ettepaneku sätete selgitus

4.1 Vesiniku lisamine etalonkütuste hulka

Artikli 1 punktiga 1 täiendatakse määruse (EL) 2016/1628 artikli 25 lõike 2 esimest lõiku punktiga g, millega lisatakse vesinik etalonkütuste loetellu. Muudatusega kõrvaldatakse kehtiva õigusraamistiku lünk ning viiakse ELi nõuded kooskõlla UNECE eeskirjaga nr 96.

4.2 CO_2-heite väärtuse edastamise kohustuse erand

Artikli 1 punktiga 2 asendatakse määruse artikli 43 lõige 4. Üldreegli kohaselt peavad mootoritootjad tegema originaalseadmete valmistajatele kättesaadavaks ELi tüübikinnitusmenetluses kindlaks määratud CO_2-heite väärtuse ning andma juhise edastada see koos katsetingimusi selgitava teabega masina lõppkasutajale.

Muudatusega sätestatakse, et seda väärtust ei nõuta üksnes vesinikul töötavate mootorite puhul. Erand vähendab selle tehnoloogiaga seotud halduskoormust, kuna vesiniku põlemisel ei teki kütusest pärinevat CO_2-heidet. Erand puudutab konkreetset CO_2-teabe edastamise kohustust ning kehtib ainult üksnes vesinikul töötavatele mootoritele.

5. Euroopa Liidu asja vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

5.1. Subsidiaarsus

NRMM-mootorite turg hõlmab ulatuslikku piiriülest kaubandust. Liikmesriigiti erinevad nõuded võiksid põhjustada siseturu killustumist, tehnilisi kaubandustõkkeid ja täiendavat koormust mitmes riigis tegutsevatele ettevõtjatele. Ühtne ELi raamistik aitab tagada võrdsed konkurentsitingimused, kaupade vaba liikumise ja soodustab ELi üleselt keskkonnaeesmärkide saavutamist vesinikutehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu.

5.2. Proportsionaalsus

Ettepanekuga viiakse ELi nõuded kooskõlla olemasolevate rahvusvaheliste standarditega ning kõrvaldatakse vesinikutehnoloogia turuletoomise takistus. Komisjoni hinnangul ei kaasne algatusega sidusrühmadele täiendavaid kulusid ega uut halduskoormust. Muudatused on sihipärased ega lähe kaugemale sellest, mis on vajalik õigusliku lünga kõrvaldamiseks.

6. Ettepaneku mõjude analüüs

6.1. Mõju riigieelarvele ja avalikule haldusele

Määruse jõustumisega ei kaasne riigieelarvele ega avalikule haldusele märkimisväärset mõju. Samuti ei kehtestata uusi digitaalseid kohustusi ega nõudeid, vaid luuakse võimalus vesinikul töötavate mootorite tüübikinnitamiseks olemasolevas õigusraamistikus.

6.2. Mõju ettevõtjatele ja majandusele

Ettepanek loob tootjatele ja tarnijatele ühtsema õigusraamistiku, vähendab tehnilisi kaubandustõkkeid ning toetab vesinikutehnoloogia arendamist ja turuletoomist.

Lisaks ei ole Eestis NRMM-mootorite tootjaid, kellele muudatused vahetult kohalduksid. Samas aitab ELi-ülene raamistik ennetada siseturu killustumist ning loob selgemad tingimused tehnoloogia võimalikuks arendamiseks ja kasutuselevõtuks tulevikus.

Algatus on positiivne ka juhul, kui Eestis tekivad tulevikus suuremad vesinikul töötavate NRMM-mootorite tootjad. Ühtsed nõuded lihtsustaksid selliste mootorite turuletoomist ning üksnes vesinikul töötavate mootorite CO_2-teabe edastamise erand vähendaks tootjate halduskoormust.

6.3. Mõju keskkonnale ja kliimale

Ettepanek toetab üleminekut puhtamatele energialahendustele, fossiilkütustest sõltuvuse vähendamist ning ELi kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamist

7. Eesti seisukohad ja nende põhjendused

7.1. Eesti toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut lisada vesinik teeliiklusväliste liikurmasinate (NRMM) sisepõlemismootorite katsetamisel kasutatavate etalonkütuste hulka.

Selgitus: Seisukoht on seotud ettepaneku artikli 1 punktiga 1. Eesti peab algatust vajalikuks, kuna see kõrvaldab kehtiva õigusraamistiku lünga ning viib Euroopa Liidu õiguse kooskõlla rahvusvaheliste ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (*United Nations Economic Commission for Europe* edaspidi UNECE) standarditega. Kehtiva korra kohaselt puudub tootjatel võimalus taotleda vesinik-sisepõlemismootoritele standardset ELi tüübikinnitust, mistõttu tuleb tugineda erandkorras üksiklubade ja uute tehnoloogiate erandite menetlusele (määruse (EL) 2016/1628 artikkel 35). Muudatus loob ühtse ja selge õiguskindluse kogu ELi siseturul, toetades rohetehnoloogiate kasutuselevõttu ning andes ka Eesti rasketehnika ja eriotstarbeliste liikurmasinate arendajatele tulevikuks selge raamistiku vesinik-sisepõlemismootorite kasutamiseks.

7.2. Eesti toetab üksnes vesinikul töötavate sisepõlemismootorite vabastamist CO2-heite andmete esitamise kohustusest.

Selgitus: Seisukoht on seotud ettepaneku artikli 1 punktiga 2. Määruse (EL) 2016/1628 artikli 43 lõike 4 muutmine selliselt, et mootoritootjatelt ei nõuta CO2-heite andmete esitamist originaalseadmete valmistajatele ja lõppkasutajatele juhul, kui mootor töötab üksnes vesinikul (*solely on hydrogen*), on põhjendatud ja proportsionaalne. Kuna vesinik ei sisalda süsinikku, ei teki selle põlemisel kütusest pärinevat CO2-heidet. Seetõttu on asjakohane vabastada üksnes vesinikul töötavad mootorid" kütuse päritolu CO2 andmete esitamise kohustusest, mis vähendab tarbetut halduskoormust.

7.3. Eesti on valmis toetama ettepanekut lisada etalonkütuste loetellu ka metanool ning anda Euroopa Komisjonile volitus kehtestada metanoolimootorite saasteainete heite piirnormid, tingimusel et need tuginevad piisavatele teadus- ja katseandmetele. Lisaks tuleb vältida dubleerivate nõuete ja katsemenetluste kehtestamist, sõltumata sellest, kas piirnormid töötatakse välja Euroopa Liidu või ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) tasandil.

Selgitus: Kuigi komisjoni algne ettepanek keskendub vesinikule, on läbirääkimiste käigus tõstatatud ettepanek (Madalmaade algatus) lisada NRMM-mootorite etalonkütuste loetellu ka metanool, et suurendada investeerimiskindlust ja toetada taastuvmetanooli kasutuselevõttu. Eesti toetab tehnoloogianeutraalsust ja põhimõtet, et õigusraamistik peab soodustama kõigi keskkonnasõbralike alternatiivkütuste turuletoomist. Kuna Eestis ei ole NRMM-mootorite tootjaid ning tegemist on uue tehnoloogia turuletoomist võimaldava, mitte kohustava meetmega, ei ole ettepanekul eeldatavasti otsest ega negatiivset mõju Eesti ettevõtetele. Samas võib ühtne ELi

õigusraamistik soodustada tulevikus metanoolitehnoloogia arendamist ja kasutuselevõttu, mistõttu saab Eesti jääda metanooli lisamise osas paindlikuks ega ole vastu etalonkütuste loetelu laiendamisele. Erinevalt vesinikust vajavad metanoolimootorite seni reguleerimata saasteainete heite piirnormid siiski täiendavaid uuringuid. Madalmaade ettepanekus on juba rõhutatud vajadust tugineda piisavatele teadus- ja katseandmetele. Kui läbirääkimiste käigus otsustatakse anda komisjonile viieks aastaks volitus kehtestada need piirnormid delegeeritud õigusaktiga, peab Eesti oluliseks, et piisavatele teadus- ja katseandmetele tuginemise nõue oleks selgelt kirjas ka volitusnormis. Sõltumata sellest, kas piirnormid kehtestatakse esmalt Euroopa Liidu või UNECE tasandil, tuleb tagada nõuete kooskõla ning vältida dubleerivaid nõudeid ja katsemenetlusi.

8. Arvamuse saamine ja kooskõlastamine

Arvamuse saamiseks on olnud kaasatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kellega on koostatud seisukohad kooskõlastatud. Lisaks on arvamuse saamiseks kaasatud Eesti Masinatööstuse Liitu, kellelt tagasisidet ei tulnud.